

PSYCHOLOGIE U NÁS A V ZAHRANIČÍ

JUBILEUM PhDr. OLGY KOLAŘÍKOVÉ, CSc.

Olga Kolaříková se dožila svého životního jubilea v květnu tohoto roku. Narodila se v Brně 9. května 1927. Zde vystudovala gymnázium a filozofickou fakultu UJEP. Vysokoškolské studium ukončila v roce 1951 doktorátem z psychologie.

Po studiu se dvanáct let uplatňovala jako psycholožka v praxi, nejprve v Sociodiagnostickém ústavu v Kroměříži, potom v Brně v Záchytném dětském domově a v Dětské psychologické poradně. Koncem roku 1963 přešla na brněnské psychologické pracoviště ČSAV, které bylo v té době založeno. O. Kolaříková spojila s tímto pracovištěm celý svůj vědecký vývoj a vypracovala se až do funkce vedoucí vědecké pracovnice. Na tomto pracovišti rovněž získala v r. 1968 hodnost kandidátky psychologických věd.

Tematika osobnosti se objevila už v kandidátské disertaci O. Kolaříkové a předznamenala tak její celoživotní výzkumné zaměření. V ČSAV zprvu nakrátko orientovala svůj vědecký zájem na problematiku longitudinálních výzkumů. Když se však pracoviště zaměřilo na problematiku osobnosti — zejména po vzniku samostatné Psychologické laboratoře v Brně — poskytl to O. Kolaříkové možnost, aby se jednoznačně a dlouhodobě věnovala tomuto výzkumnému tématu, které ji bylo osobně blízké. V rámci své účasti na řešení úkolů SPZV se zabývala teoriemi struktury osobnosti, zejména typologickými a faktorovými, problematikou zájmů a jejich diferencní osobnostní struktury a obecnými i speciálními otázkami osobnostních vlastností. V této problematice uplatňovala z velké části experimentální přístupy, namnoze s použitím původních metod. Na základě získaných výsledků publikovala mnoho prací, z nichž mnohé vzbudily pozornost i v zahraničí (např. v SSSR). V několika publikovaných pracích se O. Kolaříková zabývala rovněž otázkami odborné psychologické terminologie.

Avšak ještě předtím, na praktických pracovištích, zabývala se jubilantka problematikou mentálního vývoje a poruch chování dětí a mládeže. Již v prvním ročníku časopisu Čs. psychologie (1957) byla otištěna její studie o formách dětských deprivací, čerpaná z případového materiálu Záchytného dětského domova.

Dosavadní bohatá publikační činnost O. Kolaříkové odpovídá všem jejím uvedeným pracovním orientacím. Je autorkou 2 monografií, více než 80 teoretických a výzkumných studií, několika vysokoškolských a jiných učebních textů, česko-francouzského psychologického slovníku, recenzí a různých dalších článků.

Jubilantka se angažuje i v řadě dalších činností. Přednášela externě na katedře psychologie FF UJEP, uplatňuje se jako recenzentka vědeckých prací, examinátorka při rigorózních a kandidátských zkouškách, školitelka vědeckých aspirantů; po řadu let je rovněž členkou redakce bulletinu Psycholog v Československu a členkou výboru sekce psychologie MěV Socialistické akademie. Zejména je však třeba připomenout její činnost v rámci Čs. psychologické společnosti: po více funkčních období pracuje v hlavním výboru ČSPS a vedle toho vede více než 20 let brněnskou pobočku této společnosti, jejíž akce jsou známé i v celostátním měřítku.

O. Kolaříková realizuje a systematicky rozvíjí svoji představu o oboru psychologie, zejména psychologie osobnosti. Nové poznatky a pokroky naší i zahraniční psychologické vědy včleňuje do svého centrálního záměru: učinit z psychologie exaktní, experimentálně orientovanou disciplínu. Realizaci tohoto záměru věnovala celá desetiletí tvůrčí a poctivé vědecké práce. S pojetím, které O. Kolaříková předkládá, lze ovšem v různých jeho bodech polemizovat (vývoj vědy je ostatně podmíněn neustálým problematizováním všeho, čeho už bylo dosaženo), její originální teoretické přístupy a experimentální i jiné metodologické způsoby řešení však nelze obejít. Představují dílo, jímž O. Kolaříková výrazným způsobem přispěla do moderní československé psychologie.

Proto přeji jubilantce jménem celé psychologické obce, především však jménem brněnských psychologů a blízkých spolupracovníků v ČSAV i jménem svým, aby ve zdraví, v tvůrčí pohodě a v hojnosti životní síly rozvíjela na dalších problémech a tématech svoji představu psychologické vědy, zejména psychologie osobnosti.

J. Viewegh

MILOŠ MACHAČ — 65 LET

Narodil se 30. srpna 1922 v Lipanech na Slovensku v rodině úředníka finanční pohraniční stráže. Po absolvování studia psychologie na UK v Praze (1949) pracoval na pedagogické fakultě UK v laboratoři vyšší nervové činnosti dítěte (ved. J. Linhart). Kandidátem psychologických věd se stal v roce 1955, docentem na FF UK v roce 1959

a doktorem psychologických vied v roce 1970. V období 1965 až 1982 byl ředitelem Psychologického ústavu UK a vedoucím katedry psychologie FF UK. V současnosti je vedoucím psychologické laboratoře Výzkumného ústavu tělovýchovného UK.

M. Machač napsal 128 výzkumných prací, většinou experimentálních a několik desítek prací popularizačních. Jeho vlastní badatelské zájmy se soustřeďují kolem otázek vnitřních faktorů regulace psychofyziologických stavů a kolem problému jejich zá-
měrného vyladování.

Pro jeho práci je charakteristické neúnavné hledání souvislostí mezi výzkumem a praxí. Studuje vztahy mezi nejčastějšími zátěžovými vlivy, emočními reakcemi a chováním či výkonností člověka, řeší otázky diagnostiky a prevence stressu ve vztahu k výkonu a v psychosomatických souvislostech, i otázky regenerace pracovních dispozic.

Je autorem relaxačně aktivační autoregulační metody, která se osvědčila jako nástroj psychoregulační optimalizace aktuálního psychofyziologického stavu sportovců, zejména před startem v důležité soutěži (anxiolytické účinky). Také se rýsuje možnost využití této metody k regulaci psychofyziologického stavu u pacientů s psychosomatickými chorobami. Autoregulační intervence se projevuje celým komplexem vegetativních adrenogenních přesunů (krevní tlak, elektrický odpor kůže, tepová frekvence, EEG aj.), které umožňují objektivní zpětnovazební posouzení kvality daného autoregulačního zásahu i korekci cvičencových chyb.

Stávající autoregulační postupy mají autorelaxační efekt. Vedoucí složkou relaxačně aktivační metody je naopak aktivace. Svědčí o tom např. několikadenní přetrvávání zvýšené hladiny kortizolu i kratší přetrvávání hladiny adrenalinu po této intervenci.

M. Machačem a jeho spolupracovníky rozpracovaná výzkumná problematika i praktické úspěchy s vyladováním psychofyziologické kondice naznačují, že jde o tematiku velkého teoretického i praktického dosahu, že jde o tematiku s velkou budoucností.

M. Machač je znám u nás i v zahraničí především jako autor autorelaxační techniky RAM i jako experimentátor v oboru psychofyziologie. Avšak i po lidské stránce se jedná o výraznou osobnost naší psychologie. Je velmi pracovitý, skromný, má výrazný organizační smysl i značnou invenci při vyhledávání úkolů i jejich řešení. Výrazně se podílel na budování psychologie sportu na tehdejší vysoké škole pedagogické. Živě si vzpomínám na jeho působení terénního psychologa na OH v Moskvě 1980, kde se jako člen realizačního týmu přičinil o to, že čs. družstvo získalo několik významných úspěchů. Podílel se zejména na Zarembově zlaté medaili ve vzpírání. Tento fakt však sám nikdy nezdůrazňoval a Zarembův úspěch prožíval s tichou radostí jako svůj velký úspěch.

Přejeme jubilantovi zdraví, spokojenost a další úspěšnou činnost publikační a laboratorní i ve společenské praxi.

M. Vaněk

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA: VEDÚCI PRACOVNÍK A VEDECKOTECHNICKÝ ROZVOJ V 90. ROKOCH

Koncom októbra 1986 bola v Karlových Varoch medzinárodná konferencia na tému Vedúci pracovník a vedeckotechnický rozvoj v 90. rokoch. Prípravu, priebeh a organizáciu zabezpečili orgány ČSVTS — ČV Komitétu pre vedecké riadenie a Ústredná odborná sekcia pre činnosť riadiacich kádrov spolu so Štátnou komisiou pre vedeckotechnický a investičný rozvoj, Vládnym výborom pre otázky plánovitého riadenia národného hospodárstva, Ústavom pre filozofiu a sociológiu ČSAV, Inštitútom riadenia v Prahe, Výskumným ústavom pre ve-

deckotechnický rozvoj a Domom techniky ČSVTS v Prahe.

Na konferencii se zúčastnilo 300 domácich a 90 zahraničných odborníkov, špičkových predstaviteľov teoreticko-vedeckých inštitúcií i zástupcov z praxe. Medzi účastníkmi zo socialistických a nesocialistických štátov boli vedúci pracovníci hospodárskych a vedeckovýskumných organizácií, špecialisti a vedeckí pracovníci pre otázky teórie a metodológie riadenia, pre inovačné programy, tvorivosť a technický rozvoj, špecialisti poradenských inštitúcií a odborníci z oblasti prípravy riadiacich kádrov, teoretici i praktici s ekonomickým, technickým, psychologickým, právnickým a sociologickým vzdelaním, experti na otázky tímovej práce a tvorivého riešenia problémov i vedeckí